

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ ІСТОРІЇ ВОЛИНИ

МИКОЛА КОВАЛЬСЬКИЙ

ЕТЮДИ З ІСТОРІЇ ОСТРОГА: НАРИСИ ПРО ОСВІТЯН ХХ СТ.

*До 90-річчя з дня народження
доктора історичних наук,
професора Миколи Павловича
Ковальського (1929–2006) та
до 25-річчя відродження
Острозької академії, одним із
натхненників, ініціаторів
та організаторів якої був Учений*

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2019

УДК 908 (477. 81)
ББК 26. 891
К 56

ЗМІСТ

Рецензенти:
Кулаковський Петро Михайлович, доктор історичних наук,
професор;
Яремчук Віталій Петрович, доктор історичних наук, професор.

Ковальський Микола.
К 56 Етюди з історії Острога: нариси про освітян ХХ ст. / упоряд. М. Б. Близняк. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 296 с.; іл.

ISBN 978-617-7752-21-8

У книзі вміщено нариси відомого українського історика доктора історичних наук, професора Миколи Павловича Ковальського (1929–2006) про острозьких освітян ХХ ст., уперше надруковані впродовж 1990–2004 рр. у регіональній пресі (переважно Острого, Дубно та Шепетівка). Крізь наратив ученого червоною ниткою проходить ідея історичної тягlosti кращих українських освітянських традицій на Волині, які започаткував у ХVІ ст. меценат національної освіти та науки В.-К. Острозький. На першому плані – біографії та долі освітян краю, обставини їхньої праці та внесок у розбудову вітчизняної педагогічної думки. У праці висвітлено історію навчальних закладів міста, представлено колективний портрет українського освітянина ХХ ст.

Для викладачів закладів вищої освіти, учителів шкіл і коледжів, студентів, аспірантів, краєзнавців і всіх тих, хто цікавиться історією України, Волині й Острога.

УДК 908 (477. 81)
ББК 26. 891

ISBN 978-617-7752-21-8

© Ковальський М. П.
© Упорядник Близняк М. Б., 2019
© Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019

«Виховувався я в учительській сім'ї і з учительською працею пов'язане все моє життя». Про освітян та освітній простір Острога у ХVІ–ХХ ст.	6
Земля у нас одна: роздуми історика в скорботні роковини	29
Нам була відкрита в Острозі дорога до знань. До 50-річчя першого повоенного випуску учнів Острозької середньої школи № 1	34
Першому повоенному випуску школи – піввіку	51
Марія Рекало (1873–1934)	53
Василь Григорович (1881–1971)	63
Олександр Коберник (1894–1972)	71
Лідія Кікець-Ковальська (1895–1983)	85
Михайло Рекало (1904–1983)	98
Іван Вовченко (1910–1993)	104
Прокіп Соколянський (1913–1971)	110
Анатолій Шатровський (1918–1996)	129
Тетяна Олександрівна Папашика [Паркова (1895–1969)]	139
Іван Флегонтович Борковський (1896–1982)	143
Юлій Іванович Бабич (1912–1981)	147
Ольга Михайлівна Матласевич (1925–1991)	150
Костянтин Ілліч Ткаченко (1918–2002)	153
Олександра Гедеонівна Йогансен (1894–1990)	158
Ярослав Антонович Шатава (1918–1999)	161
Галина Миколаївна Янченська (Халецька) (1918–1988)	165

Олена Данилівна Загановська (1910–2003)	168
Катерина Олександрівна Пухтаєвич (1894–1988)	172
Антон Дем'янович Новосілецький (1933–2004)	176
Тамара Андріївна Бабич (Жигадло) (1915–2011)	180
Павло Петрович Вада (1918–2003)	184
Освітнянин Олександр Васильович Кікець (1860–1919)	190
Борис Кирилович Жижко (1938–1980)	197
Лідія Василівна Сотник (Покало) (1923–1998)	201
Подружжя педагогів – Лідія Павлівна (1931–2018) і Василь Петрович (1934–2010) Ваврики	204
З когорти незламних освітян [Микола Андрійович Габіт (1889 р.н. – ?)]	208
Пам'ятні уроки Лідії Крижанівської (1902–1994)	213
Справді народна вчителька [Євгенія Михайлівна Павлічук (1909–1990)]	216
Багатогранний талант педагога [Євтропій Васильович Анисимов (1884–1974)]	219
Продовжувач освітніх традицій нашого краю [Марія Яківна Брушневська (Баклановська) (1896 р.н. – ?)]	222
Безмірна любов до дітей, до професії [Євгенія Олександрівна Яковець (1897–1985)]	225
Василь Якимович Щипцов (1913–1986)	228
Сіяч розумного, доброго, мудрого і духовного [Афиноген Максимович Павлюк (1889–1970)]	231
Патріот, воїн, освітянин [Олексій Олександрович Гартрамф (1911 р.н. – ?)]	235

Серце, віддане дітям. Слово про чуйного педагога, талановитого методиста, патріота-громадянина, скромного інтелігента, зразкового сім'янина Йосифа Григоровича Аршинова (1923–1999)	239
Максим Семенович Будаговський (1901–1962)	242
Освітнянське покликання острожанина. Абрам Мусійович Бархман (1922 р.н. – ?)	246
В ім'я просвітництва та добра [Учительське подружжя Ольга Петрівна Власенко (1928–1987) і Андрій Андрійович Кравченко (1926–1997)]	249
Душевна людина, ерудована освітянка. Штрихи до образу учительки історії Анастасії Йосифівни Іванової-Марусиної-Горлової (1913–1998)	253
Представниця освітянської родини. [Лідія Михайлівна Рекало (1895 р.н. – ?)]	257
Освітнянське покликання острожанина Олексій Іванович Солонар (1902–1965)	260
Новомістечкова освітянка [Галина Лобановська (1918–2001)]	264
Ще про одну освітянську родину [Освітнянська родина Анатолія Миколайовича (1924–2006) та Євдокії Дорофіївни (1922–2003) Бондаревських]	267
Сільський учитель Володимир Михальчук (1932 р.н. – ?)	271
Учитель Василь Башина (1926–2003)	275
Споминаючи довоєнні випуски	277
Світлої пам'яті директора Миколи Теофіловича Михальчука (1954–2004)	279
ДОДАТКИ	282

Науково-популярне видання

Микола КОВАЛЬСЬКИЙ

**ЕТЮДИ З ІСТОРІЇ ОСТРОГА:
НАРИСИ ПРО ОСВІТЯН ХХ СТ.**

Упорядник Микола Близняк

Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської

Художнє оформлення обкладинки Вероніки Бойко

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 17,21. Обл.-вид. арк. 16,87.

Наклад 100 пр. Зам. № 6–19.

Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Times New Roman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві

Національного університету «Острозька академія»,

Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець О. О. Євенок,

м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А,

тел.: (0412) 422-106.

Свідоцтво ДК № 3544 від 05.08.2009 р.

Друк та палітурні роботи ФОП О. О. Євенок

10014, м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А

тел.: (0412) 422-106, e-mail: book_druk@i.ua